

Γιάννης Βελούδης

Διάγραμμα

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ
(ΓΛΩ 301)**

2004-2005

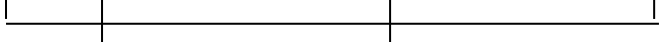
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μόνο μας έρεισμα σ' αυτές τις πρώτες στιγμές του μαθήματος είναι ο ίδιος ο τίτλος του: *Γενική Γλωσσολογία*. Από τους δύο όρους που τον απαρτίζουν θα ξεκινήσουμε λοιπόν, δίνοντας προτεραιότητα στον δεύτερο, *γλωσσολογία*, που φαίνεται να έχει και το μεγαλύτερο ειδικό βάρος (ο πρώτος φαίνεται μάλλον να τον εξειδικεύει – όσο μπορεί το επίθετο *γενική* να εξειδικεύει!). Τι είναι η γλωσσολογία;

Γλωσσολογία είναι η **επιστημονική μελέτη** της γλώσσας.

Ο ορισμός είναι ταυτολογικός: κι αυτό σημαίνει: ελάχιστα πληροφοριακός και θεωρητικά ανώδυνος. Για πρακτικούς και μόνο λόγους παρατίθεται εδώ: θα είναι ο «μπούσουλας» της εισαγωγής μας, καθώς με την ανάπτυξη του σύνθετου 'γλωσσολογία' στα αριστερά τού είναι

Γλωσσολογία είναι η **επιστημονική μελέτη** της γλώσσας.

το «διαστέλλει» με τρόπο που μας δίνει αφορμή για τη συνέχεια.

- Τι σημαίνει η πρόβλεψη *επιστημονική*;
- Τι εννοούμε λέγοντας *γλώσσα*;
- Τι (μπορεί να) συνοψίζει η περιγραφή (*επιστημονική*) *μελέτη της γλώσσας*;

Αυτά θα είναι τα κεντρικά θέματα της Εισαγωγής στο μάθημα, με επιμέρους ζητήματα

- ✓ το 'μύθο της ομοιογένειας της γλώσσας', την αναζήτηση των γλωσσικών δεδομένων, την εμπειριστική και την εννοιακρατική άποψη για το προηγούμενο θέμα, την έννοια της 'θεωρητικά βεβαρημένης παρατήρησης' του K. Popper (: *επιστημονική*)
- ✓ την τριάδα S. Freud, F. de Saussure, E. Durkheim, την έννοια 'σύστημα', την τριπλή διάκριση 'ομιλία' (language), 'γλώσσα' (langue), 'λόγος' (parole), το κύκλωμα της ομιλίας (: *γλώσσα*)
- ✓ τη διάκριση 'εσωτερική / εξωτερική' γλωσσολογία του Saussure και τη διάκριση 'μικρογλωσσολογία / μακρογλωσσολογία' (: (*επιστημονική*) *μελέτη της γλώσσας*)

ανάμεσα σε άλλα.

II. ΟΜΙΛΙΑ

Το πρώτο σκέλος της τριπλής σωσυρικής διάκρισης ‘ομιλία’ / ‘γλώσσα’ / ‘λόγος’ θα καταλάβει το μεγαλύτερο μέρος των μαθημάτων μας: η ανθρώπινη γλώσσα ως παγκόσμιο φαινόμενο και καθολική εκδήλωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

Αφού δώσουμε προτεραιότητα σε μια σειρά ορισμούς, μόνο και μόνο για να διαπιστώσουμε το άγονο αυτής της επιλογής, θα επιχειρήσουμε κάτι αμεσότερο, και θεωρητικά πιο ουδέτερο: θέτοντας τα δάχτυλα επί τον τύπον των ήλων θα προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε τη

- **φύση της ‘ομιλίας’:** διατρέχοντας, όχι εξαντλητικά, τα γενικά χαρακτηριστικά, ή, αλλιώς, τα *χαρακτηριστικά σχεδιασμού* της, στην αρχή: τη ‘διπλή άρθρωση’, την ‘ασυνέχεια’, το ‘αυθαίρετο του γλωσσικού σημείου’, την ‘παραγωγικότητα’, κ.τ.λ. και, αμέσως μετά, θίγοντας το ζήτημα της *φυλογένεσης* της ‘ομιλίας’ από τρεις πλευρές: (α) την οντογένεση της ‘ομιλίας’, (β) τη συγκριτική μελέτη ζώντων ειδών που θεωρούνται πλησιέστερα προς το ανθρώπινο, και (γ) ευρήματα από παλαιότερες εποχές

και

- τις έξι λειτουργίες της ‘ομιλίας’ σε συνάρτηση με τους συστατικούς παράγοντες μιας περιστασης επικοινωνίας.

III. ΓΛΩΣΣΑ

Η τελευταία μεγάλη ενότητα του μαθήματος προλογίζει απλώς τα μαθήματα του δευτέρου εξαμήνου. Έχει κι αυτή, ωστόσο, το δικό της εισαγωγικό μέρος: την εγκαινιάζει η σωσυρική διάκριση ‘συγχρονική / διαχρονική’ μελέτη της ‘γλώσσας’ (langue) και η αξιολόγηση που τη συνόδευσε: η προτεραιότητα ανήκει στη *συγχρονική* περιγραφή. Ακολουθούν μια σειρά βασικές έννοιες και διακρίσεις του μεγάλου Ελβετού γλωσσολόγου

- ‘μορφή’ και ‘ουσία’
- ‘αξία’
- ‘παραδειγματικές’ και ‘συνταγματικές’ σχέσεις.

με στόχο την εξοικείωση του ακροατηρίου με την έννοια της ‘κατανομής’, που δε φαίνεται μέχρι και τις μέρες μας να έχει χάσει την αξία της ως βασικό γλωσσολογικό κριτήριο.